KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 12.7.2022 r.
COM(2022) 333 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

na temat „zobowiązania dotyczącego zaufania do statystyki” w państwach członkowskich zgodnie z wymogami rozporządzenia (WE) nr 223/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2009 r.

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

na temat „zobowiązania dotyczącego zaufania do statystyki" w państwach członkowskich zgodnie z wymogami rozporządzenia (WE) nr 223/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2009 r.

1. WPROWADZENIE

1.1. Rozporządzenie (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej

Podstawę prawną niniejszego trzeciego sprawozdania Komisji stanowi rozporządzenie (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej[1], w szczególności jego art. 11 ust. 4, który stanowi, że:

„Zobowiązania państw członkowskich są regularnie monitorowane przez Komisję na podstawie sprawozdań rocznych przesyłanych przez państwa członkowskie, a ich treść jest w stosownych przypadkach uaktualniana.

[…]

Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie na temat opublikowanych zobowiązań i, w stosownych przypadkach, sprawozdań z postępu prac, do dnia 9 czerwca 2018 r. oraz co dwa lata po pierwszym sprawozdaniu."

Pierwsze sprawozdanie opublikowano w 2018 r.[2], a drugie w 2020 r.[3].

1.2. Zobowiązanie dotyczące zaufania do statystyki

Pojęcie zobowiązania dotyczącego zaufania do statystyki („zobowiązanie") ma swoje źródło w dążeniu do poprawy ram jakości statystyki. Opisano je po raz pierwszy w komunikacie Komisji z 2011 r.[4]. Pojęcie to jest środkiem umożliwiającym zaangażowanie rządów krajowych w odpowiedzialność za zapewnienie poziomu przestrzegania Europejskiego kodeksu praktyk statystycznych przez poszczególne państwa („kodeks")[5].

Kodeks określa standardy dotyczące opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania europejskich statystyk. Opiera się on na 16 zasadach dotyczących otoczenia instytucjonalnego, procesów statystycznych i wyników. Jego celem jest zapewnienie, aby europejskie statystyki były nie tylko przydatne, terminowe i dokładne, ale również zgodne z zasadami niezależności zawodowej, bezstronności i obiektywności. Zobowiązanie tworzy brakujące wcześniej powiązanie między kodeksem a rządem państwa członkowskiego.

Zgodnie z art. 11 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 223/2009 zobowiązanie jest instrumentem, który „ma dodatkowo zapewniać zaufanie publiczne do statystyki europejskiej i postępy we wdrażaniu zasad statystycznych zawartych w kodeksie praktyk" i ma być przyjmowane zarówno przez państwa członkowskie, jak i przez Komisję.

---

1 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 87 z 31.3.2009, s. 164).

2 COM (2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516

3 COM(2020) 278 final: EUR-Lex - 52020DC0278 - PL - EUR-Lex (europa.eu)

4 COM (2011) 211.

5 Europejski kodeks praktyk statystycznych – wydanie zmienione z 2017 r.

Motyw 17 rozporządzenia zmieniającego (UE) 2015/759[6] również stanowi, że zobowiązanie powinno „zawierać określone zobowiązania ze strony rządu danego państwa członkowskiego do ulepszenia lub utrzymania warunków wdrożenia kodeksu praktyk".

1.3. Wzajemne oceny Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS)

Eurostat i krajowe urzędy statystyczne wszystkich państw członkowskich i państw EFTA tworzą partnerstwo nazywane Europejskim Systemem Statystycznym (ESS), którego celem jest opracowywanie statystyki europejskiej. Aby zagwarantować jakość opracowywanych przez siebie statystyk, członkowie ESS stworzyli wspólne ramy jakości, których podstawą jest kodeks. Oprócz zobowiązań, istotnym instrumentem zapewniającym wdrożenie wspólnych ram jakości, a tym samym jakości statystyki europejskiej, są wzajemne oceny ESS, które są okresowo przeprowadzane w celu zbadania zakresu przestrzegania kodeksu przez członków.

Wzajemne oceny ESS są przeprowadzane regularnie i obejmują samoocenę, wizyty w poszczególnych krajach oraz sprawozdanie z wzajemnej oceny dla każdego ocenianego kraju zawierające zalecenia dotyczące usprawnień, które są realizowane poprzez działania usprawniające i ich coroczne monitorowanie przez Eurostat. Dwie poprzednie rundy wzajemnych ocen przeprowadzono w latach 2006–2008 i 2013–2015. Obecna trzecia runda trwa od 2021 r. do 2023 r.

2. PRZEGLĄD ZOBOWIĄZAŃ DOTYCZĄCYCH ZAUFANIA I SPRAWOZDAŃ KRAJOWYCH

2.1. Przepisy ogólne

Zgodnie z art. 11 rozporządzenia (WE) nr 223/2009 państwa członkowskie mają obowiązek podjęcia i opublikowania zobowiązania lub co najmniej przedłożenia Komisji i podania do publicznej wiadomości sprawozdania z postępu prac dotyczącego wdrożenia kodeksu i wysiłków podejmowanych na rzecz podjęcia takiego zobowiązania.

Komisja regularnie monitoruje zobowiązania państw członkowskich na podstawie przesyłanych przez nie sprawozdań rocznych.

2.2. Forma zobowiązania

Rozporządzenie (WE) nr 223/2009 nie określa żadnych zasad w odniesieniu do formy, jaką ma przyjąć zobowiązanie. Zobowiązania muszą jednak obejmować konkretne zobowiązania polityczne oraz być przedstawiane i sporządzane w taki sposób, aby zapewnić odpowiednie warunki dla wysokiej jakości statystyk.

Państwa członkowskie, które uznają pewne części swojego ustawodawstwa za stanowiące zobowiązanie, zasadniczo odnoszą się do konkretnych przepisów prawnych, które są istotne dla poprawy lub utrzymania warunków wdrażania kodeksu, i zgłaszają najnowsze zmiany. Państwa członkowskie, które ustanowiły „samodzielne" zobowiązania, powiadomiły o nich Komisję i podały je do wiadomości publicznej.

W pkt 2.2.1 poniżej przedstawiono przegląd istniejących zobowiązań, w odniesieniu do których w latach 2020 i 2021 zgłoszono istotne zmiany:

[6] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/759 z dnia 29 kwietnia 2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 223/2009 w sprawie statystyki europejskiej (Dz.U. L 123 z 19.5.2015, s. 90).

2.2.1. Ustawy krajowe stanowiące zobowiązanie

Chorwacja: Nowa ustawa o statystyce publicznej weszła w życie w marcu 2020 r.[7] Zapewnia ona chorwackiemu krajowemu urzędowi statystycznemu niezależność zawodową i wsparcie, którego potrzebuje w celu utrzymania i poprawy warunków wdrażania kodeksu.

Poprawiono przepisy dotyczące powoływania i odwoływania dyrektora generalnego oraz opracowano przepisy dotyczące współpracy i koordynacji w systemie statystycznym i nowej podstawy finansowania. Odnotowano znaczne postępy w przygotowaniu planowanego „samodzielnego" zobowiązania.

Czechy: Zobowiązanie zostało opublikowane 28 lutego 2018 r.[8]. W latach 2020 i 2021 rząd nadal w pełni przestrzegał zasady niezależności zawodowej czeskiego urzędu statystycznego, który z kolei aktywnie wspierał zasady niezależności zawodowej i działał zgodnie z nimi.

Dania: W latach 2020 i 2021 krajowy podmiot statystyczny sporządził na podstawie kodeksu nowe obowiązkowe wytyczne dotyczące jakości, które obejmują monitorowanie oraz informowanie rządu i stanowią podstawę krajowej procedury egzekwowania przepisów.

Finlandia: Odpowiednia krajowa ustawa statystyczna jest obecnie poddawana przeglądowi i zostanie przedstawiona parlamentowi w 2022 r.

Francja: Proces włączania do prawa niezależności zawodowej statystyk przebiegał sprawnie. Ministerstwo Kultury wprowadziło już odpowiednie zmiany do dekretu. Jeśli chodzi o adekwatność zasobów, podpisano wieloletnią umowę zapewniającą osiągnięcie celów i poprawę zarządzania wewnętrznego. Wizyta w ramach wzajemnej oceny ESS odbyła się już w 2021 r.[9]

Włochy: Wizyta w ramach wzajemnej oceny ESS odbędzie się pod koniec 2022 r. W latach 2020 i 2021 zaktualizowano politykę jakości urzędu statystycznego, ponownie powołano komitet ds. jakości oraz zatwierdzono drugie wydanie włoskiego kodeksu praktyk statystycznych. Kontynuowano wysiłki na rzecz opracowania „samodzielnego" zobowiązania.

Niderlandy: W latach 2020 i 2021 podjęto wiele działań mających na celu poprawę przestrzegania kodeksu. Na przykład w 2020 r. Niderlandy opublikowały nową strategię w zakresie zasobów ludzkich na lata 2020–2025 i uzyskały szereg certyfikatów ISO.

Hiszpania: Zobowiązanie jest realizowane w ramach krajowego planu statystycznego na lata 2021–2024 i kolejnych programów rocznych. Specjalna strona internetowa prowadzona przez krajowy urząd statystyczny zawiera streszczenie zobowiązania dla obywateli oraz linki do wszystkich planów wieloletnich i programów rocznych od 2016 r.[10]

Słowacja: „Ustawa o statystyce państwowej"[11] stanowi zobowiązanie. Została zmieniona w 2021 r. w celu wyjaśnienia tej kwestii i wdrożenia zasad kodeksu.

Pozostałe państwa członkowskie, które uznały, że zobowiązanie zostało ustanowione w ich przepisach krajowych, i które nie zgłosiły żadnych istotnych zmian w ciągu ostatnich dwóch

---

7 Dziennik Urzędowy nr 25/20.

8 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic

9 Dokument dostępny na stronie: europa.eu

10 INE – MetodologiaYEstandares – Inicjatywy na rzecz promowania i stosowania Europejskiego kodeksu praktyk statystycznych

11 Art. nr 540/2001.

lat, to: **Austria, Niemcy, Estonia, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Węgry, Polska i Portugalia.**

2.2.2. „Samodzielne" zobowiązania

Bułgaria:

Od czasu ostatniego sprawozdania jedynym nowym „samodzielnym" zobowiązaniem jest zobowiązanie przyjęte przez rząd Bułgarii w grudniu 2021 r.[12] Ogłoszono w nim, że krajowy system statystyczny jest zgodny z zasadami kodeksu i gwarantuje niezależność statystyki publicznej, a także podkreślono zaangażowanie rządu na rzecz jakości danych statystycznych opracowywanych przez krajowy urząd statystyczny, co zwiększy wiarygodność bułgarskich statystyk.

„Samodzielne" zobowiązania opisane w poprzednich sprawozdaniach:

Grecja: Zobowiązanie[13] podpisano w 2012 r.

Szwecja: Zobowiązanie[14] przedstawiono w projekcie ustawy budżetowej rządu na 2017 r.

Słowenia: Rząd przyjął zobowiązanie[15] w 2017 r.

Irlandia: Rząd przyjął zobowiązanie[16] w 2017 r.

Belgia: Zobowiązanie[17] opublikowano w 2017 r.

Rumunia: Rząd przyjął zobowiązanie[18] w 2017 r. Rumunia poinformowała, że w latach 2020 i 2021 poczyniła dalsze kroki w celu zapewnienia niezależności urzędu statystycznego, przeznaczenia odpowiednich zasobów oraz wprowadzenia nowych polityk i metod w zakresie cyfryzacji, ochrony danych i lepszego wykorzystywania danych administracyjnych.

Malta: Zobowiązanie[19] podpisano w 2018 r.

Cypr: Zobowiązanie zostało podpisane w 2018 r. i opublikowane[20] wraz ze streszczeniem dla obywateli. Cypr poinformował, że w następstwie przeprowadzonego w 2021 r. przeglądu krajowych przepisów statystycznych planowana jest zmiana zobowiązania.

---

12 https://nsi.bg/en/content/19201/basic-page/commitment-confidence-statistics

13 https://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (dokument dostępny jedynie w języku angielskim).

14 https://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf oraz https://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (dokument dostępny jedynie w języku szwedzkim).
Zob. również s. 28 i 29 statystyki publicznej Szwecji – sprawozdanie roczne za 2017 r. https://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf (opis zobowiązania w języku angielskim).

15 https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (dokument dostępny jedynie w językach angielskim i słoweńskim).

16 https://www.cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (dokument dostępny jedynie w języku angielskim).

17 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (dokument dostępny jedynie w językach angielskim, francuskim, niemieckim i niderlandzkim).

18 https://insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (dokument dostępny jedynie w języku rumuńskim).

19 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx oraz https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (dokument dostępny jedynie w języku angielskim).

EOG, EFTA i kraje kandydujące:

Islandia, która uczestniczy w Europejskim Systemie Statystycznym jako państwo należące do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), również ustanowiła „samodzielne" zobowiązanie[21]. Szwajcaria, która uczestniczy w ESS na zasadzie dwustronnej, przedstawiła szczegółowe informacje na temat krajowych środków gwarantujących przestrzeganie kodeksu. Obecnie wyjaśnia również, w jaki sposób można sformułować formalne zobowiązanie. Trzy państwa Bałkanów Zachodnich formalnie przyjęły zobowiązania: Albania w 2017 r., Czarnogóra w 2018 r. i Macedonia Północna w 2018 r.

3. PODSUMOWANIE

Ustanowienie zobowiązań odniosło jednoznacznie pożądany skutek w postaci zobowiązania rządów państw członkowskich do przestrzegania kodeksu i doprowadziło do zwiększenia zaufania publicznego do statystyki publicznej w całej UE, w Europejskim Obszarze Gospodarczym i w państwach sąsiadujących. Rządy wprowadziły znaczne ulepszenia do swoich przepisów statystycznych i opublikowały zobowiązania, by zagwarantować przestrzeganie zasad kodeksu.

Coraz więcej państw ustanowiło „samodzielne" zobowiązania lub jest w trakcie ich ustanawiania, chociaż większość nadal uważa, że zobowiązanie to jest nieodłącznie związane z ich prawodawstwem dotyczącym statystyki. Jest oczywiste, że proces przygotowania wymaga czasu, w szczególności ze względu na konieczność podjęcia decyzji politycznej.

Trwająca trzecia runda wzajemnych ocen ESS, która ma zostać zakończona do 2023 r., jest obecnie najważniejszym działaniem mającym na celu wspieranie przestrzegania kodeksu i wykazanie wysokiej jakości statystyki europejskiej, a także określenie dalszych usprawnień. Mechanizm wzajemnej oceny ESS może być postrzegany jako kolejny filar wsparcia dla zobowiązań, ponieważ okresowo ocenia samozobowiązanie krajowych urzędów statystycznych do przestrzegania kodeksu. Biorąc pod uwagę silne powiązanie między tymi dwoma procesami, można się spodziewać, że obecna runda wzajemnych ocen przyniesie zmiany w zobowiązaniach, a sprawozdawczość będzie najprawdopodobniej znów powiązana.

Ogółem należy zdecydowanie stwierdzić, że świadomość wagi zapewnienia zaufania publicznego do statystyki europejskiej poprzez lepsze przestrzeganie zasad kodeksu jest wysoka zarówno wśród rządów, jak i krajowych urzędów statystycznych w całej UE. Pewne jest również, że warunki wdrażania kodeksu są stale ulepszane.

---

20 Zobowiązanie dotyczące zaufania do statystyki (cystat.gov.cy)

21 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac